

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ"
для студентів спеціальності
8.03050401 "Економіка підприємства"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту.

Протокол № 6 від 10.12.2013 р.

Укладач Іпполітова І. Я.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Корпоративне управління" для студентів спеціальності 8.03050401 "Економіка підприємства" денної форми навчання / укл. І. Я. Іпполітова. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 64 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, запропоновано плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали щодо закріплення знань, а саме самостійну роботу, контрольні запитання, запитання для самодіагностики, а також методичні рекомендації та систему оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

Входження України у світовий економічний простір вимагає від вітчизняних підприємств запроваджувати принципи та стандарти корпоративного управління. Активізація процесів їх запровадження дозволяє встановлювати чіткі, прозорі і зрозумілі правила взаємовідносин між групами основних зацікавлених осіб та визначає їх межі повноважень та відповідальності за розвиток корпоративного підприємства.

Першочерговими та найважливішими напрямками вдосконалення системи корпоративного управління є забезпечення захисту прав акціонерів, особливо дрібних, що дозволить підприємствам залучати кошти як вітчизняних, так і іноземних інвесторів, а також більш оптимально та раціонально розподіляти капітал у масштабах української економіки. Заходи, які вдосконалюють корпоративні відносини, повинні розроблятися з урахуванням як міжнародних стандартів та підходів, так і досвіду вітчизняних корпорацій і специфіки української економіки. Це дозволить захистити інтереси акціонерів, підвищити конкурентоспроможність українських корпорацій, оздоровити інвестиційний клімат та економіку держави.

Навчальна дисципліна "Корпоративне управління" є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальності 8.03050401 "Економіка підприємства" денної форми навчання у магістерській програмі "Менеджмент підприємницької діяльності".

Вивчаючи навчальну дисципліну, студенти зможуть засвоїти: основні тенденції розвитку корпоративних структур на сучасному економічному етапі, міжнародні стандарти корпоративного управління, особливості управління корпоративним підприємством в Україні, законодавчі акти, що регулюють корпоративні відносини в Україні. Крім того, вони зможуть обирати найбільш ефективні шляхи розвитку корпорації та досягати оптимального рівня задоволення інтересів та потреб суб'єктів корпоративних відносин; використовувати набуті знання у практичній діяльності.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво" (шифр і назва)	За вибором
	Спеціальність 8.03050401 "Економіка підприємства" (шифр і назва)	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: Економіка підприємства	Рік підготовки
Індивідуальне науково-дослідне завдання: "Розробка кодексу корпоративної поведінки"		1-й
Загальна кількість годин – 144		Семестр
		2-й (10)
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 5,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції
		18 год
		Практичні, семінарські
		34 год
		Лабораторні
		–
		Самостійна робота
		92 год
		Індивідуальні завдання:
		–
Вид контролю:		
залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 36 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів компетентностей економіко-правового характеру щодо управління, організації, регулювання відносин між зацікавленими особами в системі корпоративного управління за умови підвищення ефективності функціонування підприємства корпоративного типу як господарюючого суб'єкта в ринковій економіці.

Основні завдання:

1. Використовувати основні законодавчі та нормативні акти, які регламентують діяльність корпоративних підприємств в Україні та за її межами.
2. Організувати роботу органів управління акціонерним товариством, визначати та розподіляти компетенції між різними керівними органами для ефективної взаємодії між ними.
3. Приймати рішення щодо управління, організації, регулювання та мотивації усіх учасників корпоративних відносин.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес управління об'єднаним капіталом, спрямований на досягнення збалансованих цілей та інтересів його власників.

Предметом навчальної дисципліни є методичне, інформаційне та організаційно-методичне забезпечення корпоративного управління в ринкових умовах.

Необхідною навчальною базою для вивчення навчальної дисципліни є знання, отримані в галузі економічної теорії, макро- та мікроекономіки, після вивчення таких навчальних дисциплін, як "Менеджмент", "Фінанси", "Цивільне право", "Господарське право", "Менеджмент персоналу", "Фінансовий менеджмент", "Економічне управління підприємством", "Управління проектами", "Управління стратегічними змінами", "Міжнародна економіка".

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- предмет, мету та завдання корпоративного управління;
- місце та роль корпоративного управління в загальній системі управління підприємством;
- національні та міжнародні стандарти корпоративного управління;
- моделі корпоративного управління;
- зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на стратегію корпоративного управління;
- види цінних паперів корпоративних підприємств;
- економічні та правові засади діяльності органів, що здійснюють корпоративне управління підприємством;

функції, повноваження та організацію загальних зборів акціонерів, наглядової ради, правління, ревізійної комісії;

поняття корпоративних фінансів та особливості управління фінансовими ресурсами акціонерного товариства;

особливості інформаційного забезпечення в системі корпоративного управління;

економіко-правову сутність, завдання, форми реорганізації та ліквідації акціонерних товариств;

основні положення з визначення ефективності корпоративного управління;

особливості корпоративних рейтингів;

основи корпоративної поведінки та культури;

аспекти групової поведінки між різними учасниками корпоративних відносин;

вміти:

володіти методами та засобами прийняття управлінських рішень у системі корпоративного управління;

впроваджувати міжнародні стандарти в практику корпоративного управління українськими підприємствами;

адаптувати моделі корпоративного управління до особливостей української практики;

прогнозувати й критично оцінювати можливі напрями розвитку корпоративних підприємств;

організувати реалізацію стратегічних, тактичних, оперативних планів діяльності акціонерного товариства з метою підвищення ефективності їх діяльності;

визначати функціональні обов'язки посадових осіб акціонерного товариства;

впроваджувати методи захисту прав акціонерів та контролю за акціонерною власністю;

складати план заходів щодо підготовки і проведення загальних зборів акціонерів, правління, ревізійної комісії, наглядової ради акціонерного товариства;

аналізувати структуру володіння акціями та види контролю за акціонерною власністю;

проводити аналіз фінансового стану корпоративного підприємства;

використовувати методи та процедури реорганізації акціонерних товариств;

застосовувати та розробляти критерії оцінки ефективності корпоративного управління на підприємстві;

визначати та розробляти систему корпоративної поведінки;
 визначати модель корпоративної культури з урахуванням етичних норм, цінностей та традицій корпорації;
 вирішувати конфлікти між різними учасниками корпоративних відносин;
 визначати відповідну стратегію корпоративної соціальної відповідальності бізнесу та оцінювати її ефективність.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійних компетентностей, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які формуються у студентів після вивчення навчальної дисципліни "Корпоративне управління"

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ПК. 1	Приймати рішення щодо управління, організації, регулювання відносин між учасниками корпоративного управління на економіко-правовому підґрунті	Володіти методами та засобами прийняття управлінських рішень у системі корпоративного управління
		Аналізувати структуру володіння акціями та види контролю за акціонерною власністю
		Обґрунтовувати стратегію розвитку підприємств корпоративного типу
		Організовувати діяльність органів управління акціонерного товариства
		Оцінювати ефективність фінансової діяльності АТ
		Готувати та проводити засідання загальних зборів, правління, ревізійної комісії, наглядової ради акціонерного товариства
		Використовувати методи та процедури реорганізації акціонерних товариств
ПК. 2	Обґрунтовувати вибір моделей корпоративної поведінки, культури та соціальної відповідальності	Формувати систему корпоративної поведінки з урахуванням етичних стандартів здійснення підприємницької діяльності
		Вибирати відповідну модель корпоративної культури з урахуванням етичних норм, цінностей та традицій корпорації
		Формувати стратегію корпоративної соціальної відповідальності бізнесу та оцінювати її ефективність

Наведена структура складових професійних компетентностей із навчальної дисципліни відповідно до національної рамки кваліфікацій у табл. 2.2.

**Кваліфікаційні характеристики, якими мають володіти випускники спеціальності
"Економіка підприємства" освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" після вивчення
навчальної дисципліни "Корпоративне управління"**

Компетентність, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
∞	Змістовий модуль 1.				
	Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління				
	Тема 1. Суть і поняття корпоративного управління				
Визначати основні поняття корпоративного управління	Поняття корпоративного управління	Передумови виникнення корпоративного підприємства. Етапи формування корпоративного управління. Концепції корпоративного управління	Виявляти і досліджувати множинність аспектів здійснення корпоративного управління. Визначати умови здійснення корпоративного управління. Обирати концепцію корпоративного управління відповідно до умов та специфіки функціонування	Аргументувати власну позицію щодо вибору концепції корпоративного управління	Прийняття управлінських рішень у непередбачуваних умовах щодо здійснення корпоративного управління

1	2	3	4	5	6
Тема 2. Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління					
Знати та розуміти національні та міжнародні стандарти корпоративного управління	Сутність стандартів корпоративного управління	Структура системи стандартів корпоративного управління	Здійснювати корпоративне управління на основі національних та міжнародних стандартів	Аргументувати власну позицію щодо використання міжнародного досвіду за етапами корпоративного управління	Прийняття управлінських рішень у непередбачуваних умовах щодо корпоративного управління на основі національних та міжнародних стандартів
Тема 3. Особливості моделей корпоративного управління					
Визначати та обирати моделі корпоративного управління	Сутність поняття "модель управління"	Загальна характеристика моделей корпоративного управління. Системи інсайдерів і аутсайдерів. Англо-американська модель. Західноєвропейська (німецька) модель. Японська модель. Перехідна модель корпоративного управління	Визначати особливості реалізації моделей корпоративного управління. Здійснювати корпоративне управління відповідно до обраної моделі	Організувати групу взаємодію під час запровадження обраної моделі корпоративного управління	Прийняття управлінських рішень у непередбачуваних умовах щодо вибору моделі корпоративного управління

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Формування стратегії корпоративних підприємств					
Формувати корпоративну стратегію	Сутність стратегічного управління підприємством. Сутність стратегії підприємства. Етапи розробки стратегії	Принципи та етапи формування корпоративної стратегії. Цілі корпорації. Види стратегій корпорації. Управління державними корпоративними правами	Проводити аналіз зовнішнього середовища корпорації. Підбирати релевантну інформацію для проведення внутрішнього аналізу діяльності корпорації. Визначати стратегічні цілі діяльності корпорації. Формувати стратегію корпоративних підприємств	Аргументувати власну позицію щодо вибору методу аналізу зовнішнього середовища корпорації. Групова взаємодія під час визначення стратегічних цілей розвитку корпорацій	Самостійно розробляти корпоративну стратегію та нести відповідальність за отримані результати. Приймати управлінські рішення у невизначених умовах щодо розвитку корпорації
Тема 5. Учасники корпоративних відносин та організація діяльності органів управління акціонерного товариства					
Здійснювати організацію діяльності органів управління акціонерного товариства	Види акціонерних товариств. Внутрішнє та зовнішнє середовище акціонерних товариств	Порядок створення акціонерних товариств. Основні групи зацікавлених осіб в АТ. Виконавчі органи управління. Загальні збори акціонерів. Наглядова рада. Ревізійна комісія	Визначати систему органів управління акціонерним товариством. Вміти організувати загальні збори акціонерів	Аргументувати власну позицію щодо вибору стратегії розвитку корпорації. Групова взаємодія при організації проведення загальних зборів акціонерів	Самостійно організувати проведення загальних зборів акціонерів та нести відповідальність за отримані результати

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Управління фінансовою діяльністю акціонерного товариства					
Управляти корпоративним капіталом	Види цінних паперів. Фінансова звітність корпоративних підприємств	Поняття та структуру корпоративного капіталу. Характеристика цінних паперів корпорацій. Емісія цінних паперів. Дивідендна політика	Оцінювати вартість цінних паперів. Проводити аналіз фінансової звітності корпоративних підприємств. Оцінювати ефективність дивідендної політики	Аргументувати власну позицію під час аналізу показників. Фінансова звітність підприємств. Групова взаємодія при складанні фінансової звітності корпоративних підприємств	Самостійно приймати управлінські рішення у непередбачуваних умовах щодо фінансової діяльності корпорації
Тема 7. Ефективність корпоративного управління					
Оцінювати ефективність корпоративного управління	Види ефективності управління	Сутність та особливості ефективності корпоративного управління, загальні принципи та підходи до її оцінювання. Вплив інформаційного середовища корпорації на ефективність корпоративного управління	Оцінювати ефективність корпоративного управління. Визначати фактори підвищення ефективності корпоративного управління. Проводити заходи щодо ліквідації та реорганізації корпорації	Групова взаємодія під час оцінювання ефективності корпоративного управління за допомогою різних методів. Аргументувати власну позицію щодо вибору факторів, які підвищують ефективність корпоративного управління	Самостійно використовувати різні методи оцінювання ефективності корпоративного управління та нести відповідальність за отримані результати. Приймати управлінські рішення щодо ліквідації та реорганізації корпорації

1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 2					
Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність					
Тема 8. Основи корпоративної поведінки					
Обирати відповідну модель корпоративної поведінки працівників	Складові елементи системи корпоративної поведінки	Сутність поняття корпоративна поведінка та її концепція. Управління комунікаціями в корпорації. Організаційні умови для впровадження відповідної моделі корпоративної поведінки	Брати участь у здійсненні організаційних комунікацій. Впроваджувати відповідну модель корпоративної поведінки	Здійснювати пошук та обробку інформації щодо можливого розвитку корпорації. Аргументувати власну позицію у процесі формування моделі корпоративної поведінки працівників	Нести відповідальність за відповідність власної поведінки існуючій моделі корпоративної поведінки підприємства. Приймати управлінські рішення щодо адаптації існуючої корпоративної поведінки підприємства змінам та вимогам внутрішнього та зовнішнього середовищ
Тема 9. Корпоративна культура					
Обирати відповідну модель корпоративної культури	Складові елементи організаційної культури	Сутність та основні елементи корпоративної культури підприємства	Визначати модель корпоративної культури підприємства. Адаптувати модель корпоративної культури у відповідності до змін, яких зазнає корпорація. Запроваджувати відповідні моделі корпоративної культури залежно від типів спільної діяльності	Здійснювати пошук та обробку інформації щодо складових елементів корпоративної культури. Аргументувати власну позицію у процесі формування певної моделі корпоративної культури підприємства	Нести відповідальність за відповідність власної поведінки корпоративній культурі підприємства. Приймати управлінські рішення щодо адаптації існуючої корпоративної культури до змін та вимог зовнішнього середовища

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Групова поведінка та лідерство в корпорації					
Визначати фактори, що впливають на ефективність діяльності всіх зацікавлених груп у корпорації. Обирати відповідний стиль лідерства	Види груп, групова поведінка, поняття лідерства, стилі лідерства	Типізація проблем, які виникають під час взаємодії груп стейкхолдерів у корпоративному підприємстві. Вплив стилю лідерства на розвиток корпорації	Розробляти плани взаємодії груп стейкхолдерів у корпоративному підприємстві. Формувати ефективний стиль лідерської поведінки в корпорації	Здійснювати пошук та обробку інформації щодо визначення факторів, які впливають на ефективність групової поведінки в корпорації. Аргументувати власну лідерську позицію в процесі управління корпорацією чи її складовими	Самостійно розробляти заходи запобігання конфліктів у корпорації та нести відповідальність за отримані результати. Приймати управлінські рішення у невизначених умовах з урахуванням обраного стилю лідерства
Тема 11. Моделі соціальної відповідальності в корпорації					
Застосовувати відповідні моделі корпоративної соціальної відповідальності	Поняття соціальної відповідальності бізнесу	Види моделей корпоративної соціальної відповідальності	Визначати та обирати модель корпоративної соціальної відповідальності	Здійснювати пошук та обробку інформації щодо вибору моделі корпоративної соціальної відповідальності підприємства. Аргументувати власну позицію під час здійснення вибору	Самостійно розробляти звіти щодо здійснення соціально спрямованих проектів та нести відповідальність за отримані результати. Приймати управлінські рішення у невизначених умовах щодо реалізації обраної моделі корпоративної соціальної відповідальності

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління

Тема 1. Суть і поняття корпоративного управління

1.1. Сутність та процес становлення корпоративного управління.

Підходи до визначення сутності корпоративного управління. Еволюційні етапи розвитку корпоративної форми організації бізнесу.

1.2. Об'єкти та суб'єкти корпоративного управління.

Підходи до визначення корпоративного управління: реляційний, фінансово-майновий, організаційно-правовий, нормативно-правовий. Місце корпоративного управління в загальній системі управління підприємством. Завдання корпоративного управління. Об'єкт та суб'єкт корпоративного управління.

1.3. Структурні елементи корпоративного управління.

Зовнішні та внутрішні елементи системи корпоративного управління. Роль корпоративного управління у забезпеченні координації та контролю конфлікту інтересів зацікавлених осіб. Роль механізму корпоративного управління у діяльності компанії на фінансовому ринку. Функції корпоративного управління.

1.4. Організаційні форми корпоративних структур.

Передумови формування та функціонування різних організаційно-правових форм інтегрованих структур бізнесу. Фінансово-промислові групи. Холдинги та парахолдингові організації. Банківські об'єднання. Концерн. Асоціація. Консорціум. Акціонерні товариства. Господарські товариства. Міжнародні корпорації.

1.5. Етапи формування корпоративного управління в Україні.

Особливості розвитку корпоративного сектору України. Етапи корпоратизації бізнесу. Дослідження законодавчої бази України щодо корпоративного управління.

Тема 2. Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління

2.1. Поняття принципів та стандартів корпоративного управління.

Поняття стандартів корпоративного управління у міжнародній підприємницькій діяльності, їх мета та завдання.

2.2. Принципи корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), як основний координатор розвитку корпоративного управління у світі. Принципи корпоративного управління ОЕСР. Права крупних і міноритарних акціонерів, їх рівноправність. Роль зацікавлених осіб в управлінні акціонерними товариствами. Розкриття інформації та прозорість. Обов'язки виконавчої ради (правління) та наглядової ради.

2.3. Принципи Міжнародної мережі з корпоративного управління.

Основна мета корпорації. Основні принципи функціонування.

2.4. Принципи корпоративного управління Європейського банку реконструкції та розвитку.

Принципи корпоративного управління Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) щодо відносин з клієнтами, акціонерами, працівниками, постачальниками, громадськістю, державними органами.

2.5. Рекомендації Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку з найкращої практики корпоративного управління для акціонерних товариств України.

Права акціонерів та їх захист. Розкриття інформації. Загальні збори. Спостережна рада її роль. Угоди товариства.

2.6. Принципи корпоративного управління Конфедерації європейської асоціації акціонерів ("Євроакціонери").

Основні рекомендації групи "Євроакціонери", які стосуються цілей корпорації, розподілу прибутку, впливу акціонерів на ключові питання життєдіяльності компанії (реорганізація шляхом злиття та поглинання), реалізації права голосу акціонерів, отримання належної інформації, ролі органів управління.

2.7. Національні кодекси корпоративної поведінки.

Роль принципів корпоративного управління ОЕСР у розвитку системи корпоративного управління на підприємствах України. Сутність та приклади національних кодексів корпоративної поведінки.

Тема 3. Особливості моделей корпоративного управління

3.1. Загальна характеристика моделей корпоративного управління.

Сутність моделей корпоративного управління, їх загальна характеристика й елементи. Сфера розповсюдження; нормативно-законодавче регулювання; основні учасники реалізації моделі корпоративних відносин;

структура володіння акціями; моніторинг діяльності; форми та засоби фінансування; структура ради директорів; вимоги до розкриття інформації; корпоративні дії, що вимагають схвалення акціонерів.

3.2. Системи інсайдерів і аутсайдерів.

Характеристика систем інсайдерів і аутсайдерів. Система аутсайдерів: дисперсне володіння акціями, визнання пріоритетності інтересів акціонерів у законодавстві про компанії, захист міноритарних акціонерів, вимоги до розкриття компаніями своєї інформації. Система інсайдерів: концентрація капіталу, внутрішній контроль, орієнтація на задоволення інтересів всіх учасників корпорації, нейтралізація негативних наслідків інсайдерської діяльності.

3.3. Англо-американська модель.

Основні характеристики, переваги та недоліки моделі. Представництво індивідуальних і незалежних акціонерів (аутсайдерів). Роль ринку фіктивного капіталу. Вплив на формування та розвиток українських особливостей корпоративного управління.

3.4. Західноєвропейська (німецька) модель.

Переваги та недоліки моделі. Вплив на формування та розвиток українських особливостей корпоративного управління. Структура управління на основі контактів банків і корпорацій.

3.5. Японська модель.

Банківський і міжкорпоративний контроль та представництво. Роль держави в системі корпоративного управління. Переваги та недоліки моделі.

3.6. Перехідна модель корпоративного управління.

Модель приватного підприємства. Модель колективної власності менеджерів. Модель концентрованого зовнішнього володіння. Модель розпошеного володіння. Модель переважного державного контролю.

Тема 4. Формування стратегії корпоративних підприємств

4.1. Стратегічне управління в корпораціях.

Специфіка процесів стратегічного управління. Принципи стратегічного управління. Модель стратегічного управління.

4.2. Сутність, принципи та завдання корпоративної стратегії.

Рівні середовища корпорації та її складові елементи. Основні типи стратегій корпоративних підприємств.

4.3. Етапи формування стратегії корпоративної системи.

Концептуальний, операційний та детальний рівні формування стратегії. Послідовність формування стратегії корпорації.

4.4. Напрями формування цілей корпорації.

Динаміка розвитку корпорації. Основні сфери формування цілей корпорації.

4.5. Розробка функціональних стратегій корпоративних підприємств.

Інноваційна стратегія. Виробнича стратегія. Маркетингова стратегія. Інвестиційна стратегія. Стратегія управління персоналом корпорації. Стратегія інформатизації. Фінансова стратегія.

4.6. Управління державними корпоративними правами в Україні.

Особливості розвитку корпоративного сектору економіки України. Вплив корпоратизації та приватизації. Визначення державних корпоративних прав. Джерела їх походження. Нормативно-правова база корпоративних прав держави. Створення відкритих акціонерних товариств у процесах приватизації та корпоратизації. Особливості їх правового статусу. Етапи перетворення державних підприємств у акціонерні товариства. Управління державними корпоративними правами. Система органів управління корпоративними правами: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Фонд державного майна України. Об'єкти управління, функції та повноваження Фонду Держмайна України. Роль органів виконавчої влади. Призначення уповноважених з управління корпоративними правами держави. Звітність відповідальних представників. Державна дивідендна політика. Оцінка вартості державних корпоративних прав.

Тема 5. Учасники корпоративних відносин та організація діяльності органів управління акціонерного товариства

5.1. Порядок створення акціонерних товариств.

Створення відкритих акціонерних товариств у процесах приватизації та корпоратизації. Особливості їх правового статусу.

5.2. Основні групи зацікавлених осіб у діяльності акціонерного товариства.

Поняття конфлікту інтересів груп зацікавлених осіб. Форми прояву корпоративних конфліктів. Структура моделі Ф. Нікольсона інтересів груп зацікавлених осіб.

5.3. Загальна характеристика органів управління акціонерними товариствами.

Визначення системи органів управління акціонерного товариства, її структури та вимог до неї. Функціональне призначення органів управління. Способи участі акціонерів в управлінні акціонерним товариством.

5.4. Загальні збори акціонерів: компетенція, порядок скликання та проведення.

Виключні компетенції. Делегування повноважень загальних зборів. Перерозподіл компетенції між загальними зборами, наглядовою радою, правлінням та ревізійною комісією.

5.5. Наглядова рада акціонерного товариства: компетенція, порядок створення та роботи.

Роль та місце Наглядової ради в системі управління акціонерного товариства. Структура наглядової ради, її функції та повноваження. Комітети наглядової ради. Корпоративний секретар. Моніторинг діяльності правління, вирішення фінансових питань, захист інтересів акціонерів. Організація роботи наглядової ради.

5.6. Правління акціонерного товариства: компетенція, порядок створення та роботи.

Правління як виконавчий орган акціонерного товариства, його структура і компетенції. Вимоги до кількісного та якісного складу. Особливості взаємодії з іншими органами управління.

5.7. Ревізійна комісія акціонерного товариства: компетенція, порядок створення та роботи.

Статус ревізійної комісії. Повноваження ревізійної комісії. Склад ревізійної комісії. Функції ревізійної комісії. Порядок роботи ревізійної комісії.

Тема 6. Управління фінансовою діяльністю акціонерного товариства

6.1. Поняття та структура корпоративного капіталу.

Напрями фінансової діяльності корпорації. Джерела фінансування корпорації. Капітал корпорації. Структура капіталу. Оптимальна структура капіталу.

6.2. Види цінних паперів: загальна характеристика та сфери застосування.

Види цінних паперів. Акції, облігації, векселі. Загальні положення про акції. Поняття і характерні ознаки акції. Типи й категорії акцій, що випускаються акціонерним товариством. Документарна й бездокументарна форма випуску акцій. Умови й технологія проведення емісії акцій. Способи розміщення акцій. Обіг акцій на фондовому ринку. Придбання акціонерним товариством власних акцій. Обов'язковий викуп акціонерним товариством власних акцій. Системи обліку іменних акцій акціонерного товариства. Система реєстраторського та депозитарного обліку. Поняття системи реєстру акціонерів. Доступ до системи реєстру акціонерів.

6.3. Фінансова звітність та аналіз фінансового стану акціонерного товариства.

Загальні вимоги до фінансової звітності. Форми фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал.

6.4. Дивідендна політика акціонерного товариства.

Дивідендна політика як складова політики корпоративного управління акціонерним товариством. Сутність оптимальної дивідендної політики.

Тема 7. Ефективність корпоративного управління

7.1. Формування інформаційного середовища корпорації.

Інформаційно-комунікаційна структура корпорації. Формальний та неформальний інформаційний потік. Основні типи і категорії документів акціонерного товариства. Інформація з обмеженим доступом. Відкрита інформація. Інформація з обмеженим доступом. Конфіденційна інформація. Таємна інформація. Способи поширення інформації. Державне регулювання процесу надання та отримання інформації. Внутрішнє законодавство акціонерного товариства про інформацію з обмеженим доступом.

7.2. Корпоративний контроль.

Внутрішній аудит як особлива організаційна форма контролю АТ. Мета та завдання внутрішнього аудиту АТ. Особливості внутрішнього аудиту порівняно із зовнішнім аудитом.

7.3. Фактори підвищення ефективності корпоративного управління.

Показники ефективності корпоративного управління. Забезпечення захисту прав акціонерів. Рівний доступ до інформації. Покращення інвестиційного клімату.

7.4. Підходи до оцінки організаційної ефективності корпорацій.

Цільовий підхід до оцінки організаційної ефективності корпорації. Основні цілі функціонування сучасних корпорацій. Системний підхід до ефективності організації. Критерії внутрішньої організаційної ефективності корпорації.

7.5. Ефективність як досягнення балансу інтересів учасників корпоративних відносин.

Критерії оцінки ефективності різних груп учасників корпоративних відносин. Інтереси фінансових і не фінансових інвесторів у системі корпоративного управління. Основні типи конфліктів у досягненні балансу інтересів зацікавлених осіб.

7.6. Рейтинги корпоративного управління.

Рейтинги корпоративного управління, їх основні ознаки та призначення. Оцінка ефективності корпоративного управління на основі "Рекомендацій Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку з найкращої практики корпоративного управління для акціонерних товариств України" та "Принципів корпоративного управління України".

7.7. Реорганізація та ліквідація акціонерних товариств.

Сутність, завдання, критерії та форми реорганізації підприємств в Україні. Злиття. Приєднання. Поділ. Виділення. Перетворення. Послідовність дій товариства під час емісії акцій у ході реорганізації. Сутність дочірніх підприємств. Відмінності між дочірнім підприємством, філією та представництвом, їх правові статуси. Порядок створення дочірнього підприємства. Управління дочірнім підприємством. Взаємодія дочірнього підприємства з головним. Взаємна відповідальність головного підприємства та його дочірнього підприємства за своїми зобов'язаннями. Організація ліквідації акціонерного товариства. Вимоги та відповідальність.

Змістовий модуль 2.

Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність

Тема 8. Основи корпоративної поведінки

8.1. Концепція корпоративної поведінки.

Взаємозв'язок корпоративної поведінки та корпоративного розвитку. Процес корпоративного розвитку. Модель організаційних змін Л. Грейнера.

8.2. Елементи системи корпоративної поведінки.

Філософія функціонування корпорації. Цінність. Бачення. Місія та мета функціонування корпорації. Складові елементи корпоративної поведінки.

8.3. Характеристика моделей організаційної поведінки в корпораціях.

Порівняльна характеристика моделей корпоративної поведінки. Авторитарна модель. Опікунська модель. Підтримуюча модель. Колегіальна модель. Моделі, які безпосередньо залежать від керівника.

8.4. Кодекс корпоративної поведінки.

Довіра між учасниками. Етичні стандарти корпоративної поведінки. Однакове ставлення до акціонерів. Вплив керівних органів. Угоди. Інформація. Удосконалення стандартів корпоративного управління.

Тема 9. Корпоративна культура

9.1. Поняття, сутність та принципи корпоративної культури.

Визначення корпоративної культури. Взаємозв'язок типів спільної діяльності та важелів управління в корпорації. Джерела формування корпоративної культури. Функції корпоративної культури. Позитивна та негативна корпоративна культура. Критерії формування корпоративної культури. Загальні та спеціальні принципи корпоративної культури.

9.2. Рівні корпоративної культури.

Внутрішній рівень. Базовий рівень. Зовнішній рівень корпоративної культури.

9.3. Структурні елементи корпоративної культури.

Базисні компоненти корпоративної культури. Форми корпоративної культури. Звичаї. Традиції. Герої. Обряди. Ритуали. Міфи. Легенди. Історії. Символи. Мова. Девіз. Складові характеристики корпоративної культури.

9.4. Моделі корпоративної культури.

Модель Р. Харрісона. Модель Г. Ховстеда. Модель Т. Ділома та А. Кеннеді. Модель М. Мола. Модель М. Бурке. Модель Г. Левіна та Дж. Стефано. Модель В. Сате. Модель Т. Пітерса та Р. Уотермена. Модель Т. Парсона. Модель Квіна-Рорбаха. Модель Р. Акоффа. Модель У. Оучи.

Тема 10. Групова поведінка та лідерство в корпорації

10.1. Природа та типи груп у корпорації.

Класифікація соціальних груп. Причини створення груп. Приналежність до групи. Великі та малі групи в корпорації. Специфічні групи. Комітети. Гуртки якості. Групи, що здійснюють самоуправління. Референтні групи.

10.2. Управління комунікаціями в корпорації.

Рівні розвитку груп. Формальні та неформальні групи та комунікації. Групова динаміка. Організаційні комунікації. Прийняття групових рішень.

10.3. Класифікація стилів та моделей лідерства.

Взаємовідносини між керівником та підлеглими. Вплив, влада, лідерство в корпорації. Характеристика "Теорії Х" і "Теорії Y" Д. МакГрегора. Концепції трьох стилів керування К. Левіна. Двофакторна модель лідерства вчених університету штату Огайо. Концепції типів управління Р. Блейка та Дж. Моутон. Авторитарно-демократичний континуум лідерства Танненбаума–Шмідта. Модель ситуаційного лідерства Ф. Фідлера. Модель ситуаційного лідерства П. Херсі та К. Бланчарда. Модель "шлях-мета" Р. Хауса і Т. Мітчелла. Теорія атрибутивного лідерства. Теорія харизматичного лідерства. Теорія перетворюючого лідерства.

Тема 11. Моделі соціальної відповідальності в корпорації

11.1. Підходи щодо змісту корпоративної соціальної відповідальності.

Визначення поняття "корпоративна соціальна відповідальність бізнесу". Основні функції корпоративної соціальної відповідальності. Рівні участі бізнесу в суспільному розвитку.

11.2. Система управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Основні групи стейкхолдерів і напрями їх взаємодії з підприємством. Організаційна структура управління корпоративною соціальною відповідальністю на підприємстві. Оцінювання ефективності корпоративної соціальної відповідальності. Складові елементи системи управління корпоративною соціальною відповідальністю. Механізм управління корпоративною соціальною відповідальністю.

11.3. Моделі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Американська модель. Європейська модель. Британська модель корпоративної соціальної відповідальності. Японська модель. Українська модель.

11.4. Особливості корпоративної соціальної відповідальності в українській практиці.

Формування та становлення вітчизняної моделі корпоративної соціальної відповідальності. Рівні дії соціальної корпоративної відповідальності в українській практиці. Перспективи розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні.

11.5. Державно-приватне партнерство.

Сфери застосування державно-приватного партнерства. Зарубіжний досвід державно-приватного партнерства. Переваги державно-приватного партнерства. Законодавство України щодо державно-приватного партнерства.

4. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни складається з двох модулів, кожен з яких об'єднує у собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів навчальної дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, практичні (семінарські) заняття, індивідуальна навчально-дослідна робота, самостійна робота студента.

Структура навчальної дисципліни наведена у табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
Змістовий модуль 1.						
Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління						
<i>Тема 1.</i> Суть і поняття корпоративного управління	8	1	2	–	–	5
<i>Тема 2.</i> Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління	8	1	2	–	–	5
<i>Тема 3.</i> Особливості моделей корпоративного управління	8	1	2	–	–	6
<i>Тема 4.</i> Формування стратегії корпоративних підприємств	8	1	2	–	–	6
<i>Тема 5.</i> Учасники корпоративних відносин та організація діяльності органів управління акціонерного товариства	10	2	2			6
<i>Тема 6.</i> Управління фінансовою діяльністю акціонерного товариства	12	2	4			6
<i>Тема 7.</i> Ефективність корпоративного управління	12	2	4			6
Разом за змістовим модулем 1	68	10	18	–	–	40
Змістовий модуль 2.						
Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність						
<i>Тема 8.</i> Основи корпоративної поведінки	17	2	4	–	–	13
<i>Тема 9.</i> Корпоративна культура	17	2	4	–	–	13
<i>Тема 10.</i> Групова поведінка та лідерство в корпорації	17	2	4	–	–	13
<i>Тема 11.</i> Моделі соціальної відповідальності в корпорації	28	2	4	–	–	13
Разом за змістовим модулем 2	76	8	16	–	–	52
Усього годин	144	18	34	–	–	92

5. Теми семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальної науково-дослідної роботи.

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою. У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення.

План проведення семінарських занять наведено у табл. 5.1.

Таблиця 5.1

План проведення семінарських занять

Назва теми	Програмні запитання	Кільк. годин	Література
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління			
<i>Тема 1.</i> Суть і поняття корпоративного управління	Тема семінарського заняття <i>"Особливості розвитку корпоративного управління":</i> 1. Історичні передумови виникнення корпоративного управління. 2. Еволюція виникнення корпоративної форми організації бізнесу. 3. Поняття корпорації та менеджменту корпорацій. 4. Концепції корпоративного управління. 5. Специфіка корпоративного управління в Україні.	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7; 10; 11; 13–15; 19; 20]
<i>Тема 2.</i> Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління	Тема семінарського заняття <i>"Формування стандартів корпоративного управління підприємствами України":</i> 1. Дослідження принципів і підходів до корпоративного управління різних організацій. 2. Приклади кодексів та стандартів корпоративного управління	1	Основна: [1; 4; 5; 6] Додаткова: [9; 13 – 15; 21]
Усього годин		2	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на формування вмінь та навичок виконання певних видів економічної роботи, а саме розрахунків економічних показників, обґрунтування висновків щодо напрямів покращення діяльності підприємства.

У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації чи ділові ігри. Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти та підведення підсумків із виставленням відповідної оцінки залежно від результатів виконаної роботи. Слід зазначити, що у межах навчальної дисципліни з метою опанування студентами усіх видів економічних розрахунків практичні заняття рекомендується проводити за окремо взятими темами чи в деяких випадках питаннями.

План проведення практичних занять наведено у табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кільк. годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1.</i> Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління	<i>Завдання 1.</i> Вирішення практичного завдання щодо вибору організаційної форми корпоративного підприємства	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7; 11; 12; 14 –16; 19; 20]
	<i>Завдання 2.</i> Вирішення ситуаційного завдання щодо визначення особливостей різних моделей корпоративного управління	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 8 – 14]
	<i>Завдання 4.</i> Вирішення практичного завдання щодо формування корпоративної стратегії	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 8 – 15; 17 –19]

Закінчення табл. 6.1

1	2	3	4
	<i>Завдання 5.</i> Вирішення ситуаційних завдань щодо організації діяльності органів управління АТ. Визначення інтересів стейкхолдерів.	4	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 14; 17 – 19]
	<i>Завдання 6.</i> Розрахунок показників доходності корпоративних цінних паперів	4	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 15; 17 – 19]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1 "Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 20]
	<i>Завдання 7.</i> Вирішення практичного завдання щодо ефективності функціонування корпоративного підприємства	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 20]
	<i>Завдання 8.</i> Виконання практичного завдання щодо визначення моделей корпоративної поведінки працівників	4	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 8 – 14; 17 – 19]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність	<i>Завдання 9.</i> Виконання практичного завдання щодо визначення моделей корпоративної культури працівників підприємства	4	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 9 – 15; 17 – 19]
	<i>Завдання 10.</i> Виконання практичного завдання щодо визначення впливу стилю лідерства на ефективність функціонування корпорації	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 8 – 14; 17 – 19]
	<i>Завдання 11.</i> Виконання практичного завдання щодо дослідження моделей корпоративної соціальної відповідальності	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 8 – 14; 17 – 19]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 2 "Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність"	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 8 – 14; 17 – 19]
Разом годин за змістовими модулями		32	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1.

Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління

Завдання 1(ПК.1.С.01). Холдингова компанія "Ітера" планує купити акції АТ "Візіо" за 75 грн одна акція, прогнозується, що дивіденди поточного року складуть 5 грн на одну акцію. Очікується, що у подальші роки цей дивіденд буде зростати з темпом 8 %. Визначити норму прибутку на акцію з метою прийняття інвестором інвестиційного рішення.

Розв'язання:

Для визначення норми прибутку використаємо таку формулу:

$$BA = \frac{Дп \times (1 + Тд)}{нп - Тд},$$

де BA – вартість акції, з визначеним темпом зростання;

Дп – сума дивіденту, грн;

Тд – темп зростання дивіденту;

нп – прибутковість дивіденту.

Знайдемо норму прибутку:

$$нп = \frac{Дп \times (1 + Тд)}{Са} + Тд$$
$$нп = \frac{5 \times (1 + 0,08)}{75} + 0,08 = 0,152 \text{ чи } 15,2 \%$$

Відповідь: прибутковість акції АТ "Візіо" складе 15,2 %.

Завдання 2. (ПК.1.Д.01). Акціонерне товариство "Астра" виплатило дивіденди в розмірі 0,38 грн за останній рік. Протягом наступних трьох років підприємство планує збільшити дивіденди на 6 %, а в подальшому темп їх зростання повинен скласти 5 %. Необхідно оцінити вартість акції за умови, що прибутковість акцій оцінена на рівні 14 %.

Розв'язання:

Для того щоб розрахувати вартість однієї акції АТ "Астра", необхідно врахувати всі умови, за яких нараховувалися дивіденди, тобто коли рівень дивіденду коливався (був змінним) та мав постійно зростаючий характер:

$$BA = BA_{зм.} + BA_{пост. \text{ зрост.}}$$

Розрахуємо вартість акції за умови, коли рівень дивіденду коливається:

$$BA_{зм.} = \frac{0,38 \times 1,06}{1 + 0,14} + \frac{0,38 \times (1 + 0,06)^2}{(1 + 0,14)^2} + \frac{0,38 \times (1 + 0,06)^3}{(1 + 0,14)^3} = 0,35 + 0,33 + 0,31 = 0,99 \text{ (грн).}$$

Розрахуємо вартість акції за умови постійно зростаючого дивіденду:

$$BA_{\text{пост. зрост.}} = \frac{0,31 \times (1 + 0,05)}{0,14 - 0,05} \times \frac{1}{(1 + 0,14)^3} = 3,6167 \times 0,6749 = 2,44 \text{ (грн).}$$

Для знаходження загальної вартості акції просумуємо вартість акції, за умови змінного дивіденду та вартість акції за умови коли дивідент почав постійно зростати:

$$BA = 0,99 + 2,44 = 3,43 \text{ грн.}$$

Відповідь: вартість однієї акції склала 3,43 грн.

Змістовий модуль 2.

Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність

Завдання 3 (ПК.2.Е.01). Вибір моделі корпоративної поведінки.

Конфлікт відбувся в компанії "Supplier", що займається постачанням мережі ресторанів продуктами харчування. Основним продуктом, який ця компанія постачає до ресторанів "Fast Food", є картопля "French Fries". Цей продукт поставляється з Німеччини фірмою "Next Provider", з якої підписаний довгостроковий контракт на поставку з умовою відстрочення платежу. Фірма "Next Provider" є не тільки постачальником, але й виробником даного виду картоплі. Замовляє продукцію у фірми "Next Provider" та займається платежами директор із закупівель компанії "Supplier" Андрій. За тиждень до травневих свят Андрій занедужав і частину своїх обов'язків доручив своєму заступникові Олені.

Наприкінці робочого тижня, у п'ятницю, з'ясувалося, що з вини транспортної компанії й митної групи компанії "Supplier" поставка з Німеччини зривається, тобто в понеділок на складі може утворитися дефіцит картоплі, споживання якої ресторанами під час свят повинне збільшитися.

Андрій намагався влагодити ситуацію з поставками фірми "Next Provider", але йому це не вдалося, і до кінця робочого дня, в п'ятницю, він доручив Олені організувати термінову закупівлю в будь-якого київського постачальника, який зміг би доставити картоплю певного зразка в кількості 3 т не пізніше закінчення робочого дня в понеділок.

Олена почала шукати відповідного постачальника, але ввечері наприкінці тижня – це було практично неможливо. Андрій також займався пошуком і, знайшовши фірму "Зірка", повідомив це Олені й подальше вирішення питання щодо поставки доручив їй.

У даній екстреній ситуації Олені довелося піти на умови, виставлені фірмою "Зірка", які компанії "Supplier" були абсолютно не вигідні: підписання договору з терміном дії до кінця 2013 р. і 100 відсоткова передплата даної поставки. Умовою Олени була якнайшвидша поставка.

У понеділок вранці Олена зробила передплату фірмі "Зірка" та вислала їй платіжне доручення з підтвердженням факту оплати, що є необхідною й достатньою умовою для фірми-постачальника, щоб відвантажити товар на склад компанії "Supplier". Олена повідомляє Андрія, що ця проблема вирішена й поставка повинна відбутися до закінчення робочого дня.

У вівторок Андрій вийшов на роботу й довідався, що картоплю ще не привезли, і попросив розібратися в цьому Олену. Вона подзвонила у фірму "Зірка", і її повідомили, що платіжного доручення недостатньо й відвантаження буде зроблено тільки тоді, коли на їх рахунок прийдуть гроші, тобто не раніше середи, тому що гроші в Києві з банку в банк ідуть не менше одного дня. Олена повідомила про це Андрію, який був дуже обурений тим, що вона відразу не з'ясувала цієї обставини. Олена ж йому відповіла, що це він знайшов фірму "Зірка". Вона думала, що Андрій досить добре знав майбутнього постачальника, а тому вона займалася тільки технічною стороною організації поставки. Андрій же довідався тільки про ціну картоплі, яка була для нього прийнятна.

Андрій почав обвинувачувати Олену в невдалій угоді. Він говорив, що Олена повинна була з'ясувати всі умови поставки до кінця і за неприйнятних умов шукати іншого постачальника. Олена ж йому сказала, що він не давав їй таких вказівок, а здогадатися вона не могла, тому що закупівля картоплі не в її компетенції. На обвинувачення Андрія в непрофесіоналізмі вона відповіла, що він поклав на неї занадто велику відповідальність і що краще йому самому спробувати домовитися з фірмою "Зірка" про якнайшвидшу поставку. Андрій подзвонив на фірму "Зірка", але йому відмовили в поставці

до того часу, доки не надійдуть гроші на їх рахунок, тому що ця умова була неприйнятною для керівництва фірми "Зірка", тим більше, що вже був підписаний договір, у якому, крім форс-мажорних, не оговорювалися ніякі інші обставини, які могли б змінити характер поставок.

У середу вдень прийшла машина з картоплею з Німеччини, а машини від фірми "Зірка" так і не було. Співробітники відділу, яким керував Андрій, були в курсі ситуації й стали критикувати його за те, що він оплатив фірмі "Зірка" поставку з 100 відсотковою передплатою, у той час як вони не змогли оплатити поставку своїм постійним партнерам, з якими вони працюють із відстроченням платежу в 15 банківських днів, тому що необхідні гроші Олена зарезервувала для фірми "Зірка" у п'ятницю ввечері.

У підсумку фірма "Supplier" зазнала збитків у розмірі передоплати за вже непотрібну картоплю. Крім того, підписавши договір, вона поклала на себе обов'язок закупити до кінця 2013 р. таку ж картоплю, як і у фірми "Next Provider", але з товарною націнкою фірми "Зірка". Дайте відповідь на такі запитання:

1. Чи потрібно було Андрію брати участь у пошуках фірми або він повинен був дати завдання Олені провести цю справу від початку до кінця?
2. Чи можна вважати, що Андрій недостатньо добре контролював ситуацію? Повинен він був це робити, коли був не зовсім здоровим?
3. Чи слушні слова Олени про те, що Андрій поклав на неї занадто велику відповідальність, після того, коли вже не можна було змінити ситуацію з фірмою "Зірка"?
4. Чи є в Андрія підстави в майбутньому не довіряти професіоналізму Олени?
5. На кому лежить відповідальність за збитки компанії?
6. Чи була ця ситуація наслідком недомовок і непорозумінь між Оленою й Андрієм? Як би ви порадили їм поводитися надалі?
7. Визначте модель корпоративної поведінки, яка використовується в компанії "Supplier", на скільки вона залежить від особистості її керівника.

Розв'язання:

1. Для вирішення завдання необхідно визначити існуючі стилі керівництва (автократичний, демократичний, ліберальний), перерахувати їх переваги та недоліки та визначити, який із типів керівництва використовується в компанії.

2. За допомогою моделі Ф. Фідлера визначте, який стиль керівництва повинен був обрати Андрій у ситуації, яка склалася.

3. Згідно з моделлю лідерства П. Херсі і К. Бланчарда визначте тип його поведінки: орієнтація на стосунки з підлеглими; орієнтація на виконання робочих завдань. Вибір залежить від ступеня "зрілості" підлеглих (рівня готовності до виконання робочих завдань). Який вибір ефективного стилю лідерства повинен був обрати керівник компанії Андрій?

4. Визначте, який із чотирьох типів лідерства обрав керівник компанії Андрій згідно з моделлю Хауса – Мітчела "шлях-мета", яка передбачає такі чотири типи поведінки лідера:

1) директивне лідерство – високий рівень структуризації роботи, роз'яснення підлеглим, що і як робити, що і коли від них очікується;

2) лідерство, орієнтоване на підтримку – значна увага до потреб підлеглих, до їх добробуту, створення доброзичливого робочого клімату, спілкування з підлеглими на рівних;

3) лідерство, орієнтоване на досягнення, – встановлення напружених, але привабливих цілей, значна увага до якості роботи, впевненість у тому, що підлеглі спроможні досягти високого рівня виконання роботи;

4) лідерство, орієнтоване на залучення до участі, – увага до пропозицій і зауважень підлеглих у процесі прийняття рішень, залучення підлеглих до управління.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Метою СРС засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, визначається навчальним планом і становить 64 % (92 години) від загального обсягу навчального часу за дисципліною (144 години). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі,

нести індивідуальну відповідальності за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації); контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни:

Перелік завдань для самостійної роботи студентів наведено у табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління				
<i>Тема 1.</i> Суть і поняття корпоративного управління	Пошук, підбір, огляд літературних джерел за заданою тематикою. Завдання щодо написання есе №1 "Дослідження підходів до визначення поняття "корпоративне управління" та особливості його становлення в Україні"	5		Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7; 8; 9 – 17; 18]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 2.</i> Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до практичних занять	5		Основна: [2; 4]. Додаткова: [5; 6; 7; 14; 16]
<i>Тема 3.</i> Особливості моделей корпоративного управління	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до практичних занять. Завдання щодо написання есе № 2 "Дослідження переваг та недоліків організаційних форм корпоративних підприємств"	6	Контроль самостійної роботи студента. Есе № 1	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5 – 11; 14; 17]
<i>Тема 4.</i> Формування стратегії корпоративних підприємств	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	6	Поточна контрольна робота № 1 за темами 1 – 2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 10; 17]
<i>Тема 5.</i> Учасники корпоративних відносин та організація діяльності органів управління акціонерного товариства	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	6	Контроль самостійної роботи студента. Есе № 2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 8; 10 – 14; 17 – 19; 20]
<i>Тема 6.</i> Управління фінансовою діяльністю акціонерного товариства	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою, підготовка до колоквиуму	6	Контроль СРС. Письмове експрес-опитування на лекції за темами 3 – 5	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 8; 10 – 14; 17 – 19; 20]
<i>Тема 7.</i> Ефективність корпоративного управління	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до практичних занять. Індивідуальне завдання "Розробка кодексу корпоративної поведінки". Завдання щодо написання есе № 3 "Вплив лідерських якостей керівника на ефективність корпоративного управління"	6	Підсумкова контрольна робота за змістовим модулем 1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 8; 10 – 14; 17 – 19; 20]
Усього за змістовим модулем 1		40		

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2.				
Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність				
<i>Тема 8. Основи корпоративної поведінки</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	13	Контроль самостійної роботи студента. Експрес опитування № 2 (на лекції), за темами 6 – 7. Контроль самостійної роботи студента. Есе №3	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [6; 8; 10; 14; 17; 20]
<i>Тема 9. Корпоративна культура</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	13	Контроль самостійної роботи студента. Поточна контрольна робота № 2, за темами 6 – 8	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [6; 8; 10; 14; 17; 20]
<i>Тема 10. Групова поведінка та лідерство в корпорації</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	13	Контроль самостійної роботи студента. Перевірка індивідуального завдання	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [6; 8; 10; 14; 17; 20]
<i>Тема 11. Моделі соціальної відповідальності в корпорації</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою, підготовка до колоквіуму	13	Підсумкова контрольна робота за змістовим модулем 2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [6; 8; 10; 14; 17; 20]
Усього за змістовим модулем 2		52		
Усього з навчальної дисципліни		92		

7.1. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студента є вибіркоким видом позааудиторної самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення прог-

рамного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом із складанням підсумкового іспиту з даної навчальної дисципліни. Виконання ІНДЗ є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здібні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка ІНДЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх у процесі розв'язання конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою ІНДЗ.

ІНДЗ передбачає наявність таких елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до розв'язання завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології та наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІНДЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за кілька років і, результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що в процесі виконання аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтування шляхів удосконалення окремих аспектів предмета та об'єкта дослідження, студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи (або її елементів).

У процесі виконання ІНДЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Тема ІНДЗ: "Розробка кодексу корпоративної поведінки підприємства".

Мета ІНДЗ – формування практичних навичок та вміння їх застосовувати у процесі розроблення кодексу корпоративної поведінки.

Об'єктом ІНДЗ є процес функціонування корпоративного підприємства.

Предметом ІНДЗ – сукупність теоретико-методичних підходів щодо розробки кодексу корпоративної поведінки.

Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне науково-дослідне завдання видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання ІНДЗ враховується під час виставлення загальної оцінки з навчальної дисципліни.

Вимоги до оформлення. Розмір аркуша А4. Поля: ліве – 30 мм; праве – 20 мм, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту кг 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяється виділення в тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг ІНДЗ повинен становити у друкованому варіанті 9 – 12 стор.

Кожен розділ розпочинається з нової сторінки. Назви розділів оформлюються великими літерами по центру сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому куту. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Вимоги до змісту. Індивідуальне навчально-дослідне завдання повинне складатися з таких елементів:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (1 сторінка);
- основна частина (4 – 7 сторінок);
- висновок (1 сторінка);
- список використаної літератури;
- додатки (за необхідності).

Вступ повинен відображати такі елементи: актуальність теми, проблемне поле теми, мету дослідження, об'єкт, предмет, завдання, базу та методи дослідження.

В **основній частині роботи** (може містити декілька підрозділів) студенти повинні розробити кодекс корпоративної поведінки досліджуваного підприємства.

Висновки повинні містити обґрунтовані та змістові, практичні рекомендації щодо реалізації кодексу корпоративної поведінки.

Список використаної літератури слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Додатки можуть бути включені за необхідності. У разі наявності кількох додатків оформляється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що включається до обсягу ІНДЗ. Кожен додаток починають із нової сторінки. Відповідно до вимог, додаток називають у такий спосіб: "Додаток А", "Додаток Б" і т. д. за алфавітом, за винятком букв Г, Г', Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, при цьому напис "Додаток...", "Продовження додатка..." та "Закінчення додатка..." пишеться з першої великої букви, (інші букви – маленькі) і центрується по ширині сторінки. Допускається розподіл додатків на розділи типу "Додаток А.3". Ілюстрації, таблиці, формули нумерують відповідно до назви додатка, наприклад "рис. А.3".

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

З метою перевірки ступеня опрацювання теоретичного матеріалу та для забезпечення якісної підготовки фахівця з навчальної дисципліни в межах навчальної дисципліни підготовлені питання для самодіагностики. Питання для самодіагностики охоплюють лекційний матеріал із навчальної дисципліни та спрямовані на перевірку ступеня його засвоєння.

Контроль і оцінка орієнтовані лише на виявлення здатності студента утримувати в пам'яті вивчений матеріал, а діагностика розглядає результати навчання в органічному зв'язку з шляхами та способами їх досягнення, виявляє тенденції, динаміку формування знань і вмінь.

Змістовий модуль 1.

Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління

Тема 1. Суть і поняття корпоративного управління

1. Які внутрішні фактори визначають структуру корпоративного управління на підприємстві?

2. Що таке корпоративне управління? Які основні завдання корпоративного управління?

3. Назвіть об'єкт та суб'єкт корпоративного управління.
4. Яка роль і місце корпорацій у ринковій економіці?
5. Назвіть переваги та недоліки акціонерних компаній.
6. Назвіть головних учасників корпоративних відносин.
7. Які зовнішні та внутрішні чинники впливають на систему корпоративного управління?
8. Проведіть порівняльну характеристику основних організаційних форм корпоративних підприємств.
9. Дайте визначення особливостям формування системи корпоративного управління в Україні.
10. Назвіть законодавчі та нормативні акти, що регулюють процес корпоративного управління в Україні.

Тема 2. Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління

1. Які міжнародні організації беруть участь у створенні стандартів корпоративного управління?
2. Назвіть основні принципи корпоративного управління Організації європейського співробітництва і розвитку.
3. Назвіть основні принципи Міжнародної мережі з корпоративного управління.
4. У чому полягає сутність принципів корпоративного управління Європейського банку реконструкції та розвитку?
5. У чому полягає сутність принципів корпоративного управління, розроблених Конфедерацією європейських асоціацій акціонерів "Євроакціонери"?
6. Назвіть основні рекомендації Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку для акціонерних товариств України.
7. У чому згідно з цими рекомендаціями полягає захист акціонерів?
8. Яким чином відбуваються угоди акціонерних товариств?
9. Назвіть найбільш відомі національні кодекси корпоративної поведінки.
10. Які особливості характерні національним кодексам корпоративної поведінки?

Тема 3. Особливості моделей корпоративного управління

1. Яка нормативна та законодавча база регулює процес формування моделі корпоративного управління?
2. Охарактеризуйте сферу розповсюдження моделей корпоративного управління.

3. Назвіть основні особливості світових моделей корпоративного управління, а саме: англо-американської, західноєвропейської, японської.

4. Назвіть переваги та недоліки англо-американської моделі корпоративного управління.

5. Назвіть переваги та недоліки західно-європейської моделі корпоративного управління.

6. Назвіть переваги та недоліки японської моделі корпоративного управління.

7. У чому особливість моделі приватного партнерства?

8. Поясніть зміст понять "інсайдер" та "аутсайдер".

9. Назвіть основні особливості перехідної моделі корпоративного управління.

10. У чому особливість моделі переважного державного контролю?

Тема 4. Формування стратегії корпоративних підприємств

1. Сформулюйте причини необхідності стратегічного управління в корпораціях.

2. Основне призначення корпоративної стратегії.

3. Перелічіть основні етапи формування корпоративної стратегії.

4. Назвіть основні цілі функціонування сучасних корпорацій.

5. Назвіть фактори зовнішнього середовища, що впливають на діяльність корпорації.

6. Які функціональні стратегії необхідно розробляти корпоративному підприємству?

7. У чому полягає особливість управління державними корпоративними правами в Україні?

8. Як вплинула корпоратизація та приватизація на корпоративний сектор України?

9. Назвіть складові елементи системи органів управління корпоративними правами.

10. Назвіть об'єкти управління, функції та повноваження Фонду Держмайна України.

Тема 5. Учасники корпоративних відносин та організація діяльності органів управління акціонерного товариства

1. Назвіть послідовність та порядок створення акціонерних товариств.

2. Які конфлікти інтересів можуть виникати у груп зацікавлених осіб у діяльності акціонерного товариства?

3. Назвіть особливості моделі Ф. Нікольсона інтересів груп зацікавлених осіб.
4. Які основні функції виконує кожний орган управління акціонерного товариства?
5. Назвіть структуру органів управління акціонерними товариствами.
6. Які функції та повноваження загальних зборів акціонерів?
7. Назвіть головні функції та повноваження наглядової ради.
8. Який склад, повноваження та функції виконавчого органу акціонерного товариства (правління)?
9. Назвіть особливості організації діяльності ревізійної комісії.
10. Які існують способи участі акціонерів в управлінні акціонерним товариством?

Тема 6. Управління фінансовою діяльністю акціонерного товариства

1. Назвіть структуру корпоративного капіталу.
2. Які документи складають фінансову звітність акціонерного товариства в Україні?
3. Назвіть основні фінансові показники, за якими оцінюють діяльність корпорації акціонери та інші зацікавлені особи корпоративного управління.
4. Визначте цілі фінансового менеджменту в акціонерному товаристві.
5. Назвіть основні функціональні обов'язки фінансового менеджера.
6. Охарактеризуйте концептуальні підходи до дивідендної політики.
7. Які існують види корпоративних цінних паперів?
8. Які існують типи та категорії акцій?
9. Охарактеризуйте обіг акцій на фондовому ринку.
10. У чому полягає сутність оптимальної дивідендної політики?

Тема 7. Ефективність корпоративного управління

1. Визначте сутність основних характеристик управлінської інформації.
2. Які існують внутрішні та зовнішні джерела інформації?
3. Назвіть види звітності, що є відкритим інформаційним джерелом про діяльність корпорації?
4. Які основні документи застосовуються у діяльності акціонерного товариства?

5. Дайте визначення основним принципам і вимогам щодо розкриття інформації в акціонерному товаристві.
6. Надайте класифікацію інформації за режимом доступу.
7. Охарактеризуйте сутність і завдання реорганізації та ліквідації акціонерних товариств.
8. Які форми реорганізації підприємств існують в Україні?
9. Охарактеризуйте дочірні підприємства та їх відмінності від філії та представництва.
10. Обґрунтуйте критерії оцінки ефективності різних груп учасників корпоративних відносин.
11. Який найбільш відомі рейтинги корпоративного управління ви знаєте? Чим вони відрізняються?
12. Які перспективи створення рейтингу корпоративного управління в Україні?

Змістовий модуль 2.

Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність

Тема 8. Основи корпоративної поведінки

1. Яким чином пов'язані між собою корпоративна поведінка та корпоративний розвиток?
2. Назвіть особливості моделі організаційних змін Л. Грейнера.
3. Що таке корпоративна поведінка?
4. Об'єкт вивчення корпоративної поведінки.
5. Назвіть основні концепції, що формують базис корпоративної поведінки.
6. Яким чином донести до працівників філософію та бачення корпорації?
7. У чому різниця між фактичними та ціннісними передумовами корпоративної поведінки?
8. Проведіть порівняльну характеристику між існуючими моделями корпоративної поведінки.
9. У чому полягає особливість етичних стандартів корпоративної поведінки?
10. Яким чином можливо удосконалити стандарти корпоративного управління.

Тема 9. Корпоративна культура

1. Що означає поняття "корпоративна культура"?
2. У чому проявляється відмінність між внутрішньою та зовнішньою корпоративними культурами?
3. Які різновиди організаційної культури вам відомі?
4. Назвіть функції корпоративної культури.
5. Які загальні та спеціальні принципи корпоративної культури?
6. Назвіть основні структурні елементи корпоративної культури.
7. Охарактеризуйте основні переваги та недоліки кожної з моделі корпоративної культури.
8. Який тип корпоративної культури в моделі Р. Харрісона проявляється у невеликих корпоративних структурах?
9. Яка модель корпоративної культури враховує такі показники як легітимність та адаптація?
10. Яка модель корпоративної культури враховує такі показники як відношення між людьми та відношення до природи?

Тема 10. Групова поведінка та лідерство в корпорації

1. Назвіть основні причини створення груп у корпораціях.
2. Чому виникають неформальні групи та комунікації?
3. Що визначає групова динаміка?
4. Які з груп можуть здійснювати самоуправління?
5. Назвіть особливості референтних груп.
6. Як можуть проявлятися взаємовідносини між керівником та підлеглими?
7. Які ролі можна виділити у членів груп?
8. Як співвідносяться між собою влада та вплив?
9. Назвіть домінуючий стиль керівництва у США?
10. Назвіть переваги та недоліки кожної з моделей лідерства.

Тема 11. Моделі соціальної відповідальності в корпорації

1. Чому виникає потреба в участі бізнесу в суспільному розвитку?
2. Що ви розумієте під корпоративною соціальною відповідальністю?
3. Які функції корпоративної соціальної відповідальності?
4. Назвіть основні групи стейкхолдерів і напрями їх взаємодії з підприємством.
5. Які основні елементи системи управління корпоративною соціальною відповідальністю?

6. Назвіть особливості моделей корпоративної соціальної відповідальності.

7. Які особливості спостерігаються у корпоративній соціальній відповідальності бізнесу в українському суспільстві?

8. Які перспективи розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні?

9. Що ви розумієте під державно-приватним партнерством?

10. Назвіть переваги використання державно-приватного партнерства в Україні.

Питання для самодіагностики – це питання підвищеного рівня складності, які охоплюють не тільки лекційний матеріал із навчальної дисципліни, а ще й вивчення додаткової літератури, поглиблене ознайомлення з законодавчими та нормативними матеріалами. На відміну від питань для самопідготовки ці питання спрямовані на розвиток кругозору та аналітичних здібностей студента.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні і групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так й інтерактивних навчальних технологій: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, метод "Дельфі", метод сценаріїв, банки візуального супроводження (табл. 9.1).

Використання методик активізації процесу навчання у викладанні навчальної дисципліни наведено у табл. 9.1.

Таблиця 9.1

Використання методик активізації процесу навчання у викладанні навчальної дисципліни

Методика активізації	Вид заняття, де використовується
1	2
<p>Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, використовується досвід закордонних навчальних закладів із роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків із питань, що розглядаються</p>	<p>Викладення лекційного матеріалу за темами: <i>Тема 1.</i> Суть і поняття корпоративного управління</p>
<p>Під час викладання лекцій студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. Лектор задає питання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді</p>	<p><i>Тема 5.</i> Учасники корпоративних відносин та організація діяльності органів управління акціонерного товариства</p>
<p>Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Після отримання лекційного матеріалу, як правило, студентам пропонується робота в групах з метою поглиблення певних ключових питань лекції.</p> <p>На початку проведення міні-лекції за вказаними темами лектор акцентує увагу студентів на викладанні лекційного матеріалу у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття проведене у такий спосіб пробуджує у студента активність та увагу під час сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу у процесі відтворення інформації, яку він одержав від викладача.</p> <p>Лекції проблемного характеру та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації учбового процесу як робота в малих групах</p>	<p>Викладення лекційного матеріалу за темами: <i>Тема 3.</i> Особливості моделей корпоративного управління. <i>Тема 6.</i> Управління фінансовою діяльністю акціонерного товариства</p>

1	2
<p>Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів під час проведення семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування</p>	<p>Проведення практичних занять за темами: 3 – 11</p>
<p>Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників із приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів</p>	<p>Проведення семінарських занять за темами: 1, 2.</p>
<p>Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу</p>	<p>Проведення практичних занять за темами: 4, 6 – 8</p>
<p>Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію</p>	<p>Проведення практичного заняття за темою 7</p>
<p>Ознайомлювальні або початкові ігри – частіше за все використовуються на початку занять для створення робочої атмосфери, "налаштування" учасників на групову роботу</p>	<p>Проведення перших практичних занять</p>
<p>Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг</p>	<p>Презентація тез доповідей на семінарському занятті за темою 1, результатів розгляду кейсів на практичних заняттях за темами: 4, 6 – 8, результатів групової роботи за темами: 3 – 11</p>

1	2
<p>Модерація – це метод, який допомагає групам розглядати теми, проблеми, завдання зосереджуючись на змісті цілеспрямовано і ефективно при самостійній участі кожного у вільній колегіальній атмосфері. Модерація як спосіб проведення обговорення, швидко призводить до конкретних результатів, дає можливість всім присутнім брати участь у процесі вироблення рішень, відчуваючи при цьому свою повну відповідальність за результат</p>	<p>Проведення практичних занять за темами: 2, 6</p>

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів базується за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту зарахувати навчальну дисципліну – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини навчальної дисципліни – змістового модуля.

підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі заліку, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль із даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального навчально-дослідного та розрахункових завдань;
перевірка есе за заданою тематикою;
проведення поточного тестування;
проведення письмової контрольної роботи;
проведення експрес-опитування;
проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль із даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквіуму. **Колоквіум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача та у заплановані строки.

Приклад білету до колоквіуму наведено далі.

Приклад білета до колоквіуму

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Спеціальність 8.03050401 семестр 2
Навчальна дисципліна "Корпоративне управління"

КОЛОКВІУМ № 1

ВАРІАНТ 1

1. Тестові завдання (2 бали)

I. Оберіть номер правильної відповіді

Тест 1. Чи може найменування господарського товариства вказувати на його приналежність до відповідних міністерств, відомств і громадських організацій:

- 1) так;
- 2) ні?

Тест 2. Загальні збори учасників вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники, що володіють у сукупності більш як:

1) 50 відсотків голосів;	3) 75 відсотків голосів;
2) 60 відсотків голосів;	4) 100 відсотків голосів.

Тест 3. Контроль за діяльністю дирекції товариства з обмеженою відповідальністю здійснюється:

- 1) наглядовою радою; 3) ревізійною комісією;
 2) генеральним директором; 4) загальні збори учасників.

Тест 4. Чи може певний учасник командитного товариства бути вкладником цього самого товариства:

- 1) так;
 2) ні?

Тест 5. Чи може акціонерне товариство бути створене однією особою:

- 1) так;
 2) ні?

II. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і літер

Тест 6. Визначте, які установчі документи використовуються під час створення відповідного виду господарського товариства:

Установчі документи	Види господарських товариств
1) засновницький договір	а) повне товариство; б) акціонерне товариство; в) товариство з обмеженою відповідальністю; г) командитне товариство; д) товариство з додатковою відповідальністю
2) статут	
1) _____; 2) _____	

Тест 7. Визначте форму реорганізації акціонерного товариства за результатом її використання:

Форми реорганізації	Результат використання
1	2
1) злиття; 2) приєднання; 3) поділ; 4) виділ; 5) перетворення	а) створення одного чи кількох акціонерних товариств із передачею йому (їм) згідно з розподільним балансом частини майна, прав та обов'язків акціонерного товариства, з якого здійснюється виділ, без припинення такого акціонерного товариства;
	б) припинення діяльності акціонерного товариства з передачею всього його майна, прав та обов'язків двом чи більше новим акціонерним товариствам – правонаступникам згідно з розподільним балансом;

1	2
	в) зміна організаційно-правової форми акціонерного товариства з його припиненням та передачею всього майна, прав і обов'язків підприємницькому товариству – правонаступнику згідно з передавальним актом;
	г) виникнення нового акціонерного товариства – правонаступника з передачею йому згідно з передавальними актами всього майна, всіх прав та обов'язків двох або більше акціонерних товариств одночасно з їх припиненням;
	д) припинення акціонерного товариства (кількох товариств) з передачею ним (ними) згідно з передавальним актом усього свого майна, прав та обов'язків іншому акціонерному товариству – правонаступнику
1)___; 2)___; 3)___; 4)___; 5)___	

III. На кожне запитання або незакінчене твердження одна або декілька відповідей мають бути правильними

Виберіть літеру:

а – якщо правильні тільки 2, 4, 5;

б – якщо правильні тільки 2, 3, 5;

в – якщо правильні тільки 3, 4;

г – якщо правильні тільки 1, 3, 5;

д – якщо все правильно.

Тест 8. Які господарські товариства можуть бути створені однією особою, яка стає його єдиним учасником:

1) повне товариство;

4) командитне товариство;

2) акціонерне товариство;

5) товариство з додатковою

3) товариство з обмеженою відповідаль-

відповідальністю?

ністю;

а, б, в, г, д.

Тест 9. Вкладом до статутного капіталу господарського товариства можуть бути:

1) цінні папери;

4) бюджетні кошти;

2) векселі;

5) майнові відчужувані права;

3) гроші;

а, б, в, г, д.

IV. Встановіть правильну послідовність, проставивши цифри у відповідному порядку

Тест 10. Визначте черговість задоволення вимог кредиторів та акціонерів у разі ліквідації платоспроможного акціонерного товариства:

- 1) вимоги щодо податків, зборів (обов'язкових платежів);
- 2) вимоги кредиторів, забезпечені заставою;
- 3) розподіл майна між акціонерами – власниками простих акцій товариства – пропорційно до кількості акцій, що їм належать;
- 4) виплати нарахованих, але не виплачених дивідендів за привілейованими акціями;
- 5) вимоги працівників, пов'язані з трудовими відносинами.

V. Доповніть твердження, вписавши словосполучення

Тест 11. Товариство набуває прав юридичної особи з дня...

Тест 12. Частина привілейованих акцій у розмірі статутного капіталу акціонерного товариства не може перевищувати...

Завдання 1 (2 бали). Провести аналіз форм господарювання, які діють в Україні за наведеним у табл. 1 переліком. Які з них слід віднести до корпоративного сектору?

Таблиця 1

Форми господарювання, які діють в Україні

Ознака	Форма господарювання		
	АТ	ТОВ	ТДВ
1	2	3	4
Процедура створення			
Категорії учасників			
Мінімальний розмір статутного фонду			
Організація управління			

1	2	3	4
Відповідальність учасників за зобов'язаннями			
Рух учасників			
Приналежність до корпоративного сектору			

Завдання 2 (2 бали). Скласти таблицю порівняльних характеристик моделей корпоративного управління за прикладом табл. 2.

Таблиця 2

Основні характеристики моделей корпоративного управління

Характеристика	Моделі	
	англо-американська	перехідна
1		
2		
3		

Завдання 3 (1,5 бала). Охарактеризувати органи управління акціонерним товариством.

Завдання 4 (1,5 бала). Порядок формування спостережної ради. Дії акціонерів під час порушення порядку її формування. Чи є обов'язковим її формування?

Завдання 5 (1,5 бала). Як, на вашу думку, потрібно діяти товариству, якщо з'ясується, що у нього відсутня достатня сума грошей для сплати дивідендів у розмірі 50 % чистого прибутку?

Завдання 6 (евристичне – 3,5 бала). Проаналізувати запропонований порядок денний зборів акціонерів і відповісти на таке запитання:

1. Чи правильно за формою складені оголошення про проведення зборів акціонерів?

2. Які недоліки або неточності ви знайшли в поданій інформації?

Даний порядок денний зборів акціонерів був опублікований у газеті "Вечірній Харків" від 10.02.2014 р.

30 квітня 2014 року о 16.00 відбудуться загальні збори акціонерів ПрАТ "ГРІНВІЧ" за адресою: м. Харків, Комсомольське шосе, 88.

Реєстрація 29.04.14. з 13-00 до 15-00.

Порядок денний:

1. Звіт виконавчої дирекції про підсумки фінансово-господарської діяльності товариства за 2013 р.

2. Затвердження річного балансу.

3. Звіт ревізійної комісії.

4. Звіт спостережної ради.

5. Придбання товариством особистих акцій.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол № ___ від "___" _____ 20___ року.

Зав. кафедрою _____ . Екзаменатор _____ .
(підпис) (підпис)

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі заліку, відповідно до навчального плану у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Семестровий контроль у формі **заліку** – підсумкова кількість балів із навчальної дисципліни (максимум 100 балів). Визначається як простасума балів за результати успішності студента при поточному контролі, включаючи колоквиум. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять. Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись у таких формах: оцінювання роботи студентів у процесі лекційних, практичних (семінарських) занять; оцінювання виконання самостійної роботи; проведення проміжного контролю; проведення поточного контролю; проведення контролю за результатами змістових модулів.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних (семінарських) заняттях.

Оцінювання проводиться за 100-бальною накопичувальною системою. Кожне завдання та активна участь студентів на практичних та семінарських заняттях оцінюється за допомогою різних форм контролю (табл. 9.2) за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння матеріалу навчальної дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків під час виконання завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимальна кількість балів, яка передбачена технологічною картою навчальної дисципліни та наведена у табл. 9.2, ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім п'ятьом зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів. Під час оцінювання практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності подачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний контроль

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді експрес-опитування та проведення поточних контрольних робіт. При цьому експрес-опитування містить питання, що стосуються теоретичного матеріалу, поточні контрольні роботи містять не тільки теоретичні питання, а й питання, спрямовані на вирішення практичних завдань різного рівня складності.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів, які отримують студенти протягом вивчення двох змістових модулів за темами наведено у табл. 11.1.

Методи навчання та форми контролю роботи студента

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей					
				Форми контролю	Макс. бал				
1	2	3	4	5	6				
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні аспекти формування та функціонування системи корпоративного управління				48					
Приймати рішення щодо управління, організації, регулювання відносин між учасниками корпоративного управління на економіко-правовому підґрунті	Визначати основні поняття корпоративного управління. Знати та розуміти національні та міжнародні стандарти корпоративного управління	1	Ауд.	1	Тема 1. Суть і поняття корпоративного управління	Активна робота на лекції	0,5		
				1	Лекція		Тема 2. Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління	0,5	
			2	Семінарське заняття	Семінар-дискусія на тему: "Особливості становлення корпоративного управління"	Активна участь у семінарі	2		
		2	СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір, огляд літературних джерел за заданою тематикою. Завдання щодо написання есе № 1 "Дослідження підходів до визначення поняття "корпоративне управління" та особливості його становлення в Україні"			
				Ауд.	2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання щодо вибору організаційної форми корпоративного підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
				СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до практичних занять		
	Визначати та обирати моделі корпоративного управління	3	Ауд.	1	Лекція	Тема 3. Особливості моделей корпоративного управління	Активна робота на лекції	0,5	
				1		Тема 4. Формування стратегії корпоративних підприємств		0,5	
			2	Практичне заняття	Вирішення ситуаційного завдання щодо визначення особливостей різних моделей корпоративного управління	Активна участь у виконанні практичних завдань	2		

1		2	3		4		5	6
Приймати рішення щодо управління, організації, регулювання відносин між учасниками корпоративного управління на економіко-правовому підґрунті	Формувати корпоративну стратегію акціонерного товариства	4	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до практичних занять. Завдання щодо написання есе № 2 "Дослідження переваг та недоліків організаційних форм корпоративних підприємств"	Контроль самостійної роботи студента. Есе №1	3
			Ауд.	2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо формування стратегічного набору корпоративного підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	Поточна контрольна робота № 1 за темами 1 – 2	4
	Здійснювати організацію діяльності органів управління	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Учасники корпоративних відносин та організація діяльності органів управління акціонерного товариства	Активна робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань щодо організації діяльності органів управління АТ	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою		
		6	Ауд.	2	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань щодо організації діяльності органів управління АТ. Визначення інтересів стейкхолдерів	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
				3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	Контроль самостійної роботи студента. Есе № 2	3

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4		5	6		
Приймати рішення щодо управління, організації, регулювання відносин між учасниками корпоративного управління на економіко-правовому підґрунті	Управляти корпоративним капіталом	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Управління фінансовою діяльністю акціонерного товариства	Активна робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Розрахунок показників дохідності корпоративних цінних паперів	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	Контроль самостійної роботи студента. Письмове експрес-опитування на лекції за темами 3 – 5	3
		8	Ауд.	2	Практичне заняття	Розрахунок показників дохідності корпоративних цінних паперів	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою, підготовка до колоквиуму		
			9	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Ефективність корпоративного управління	Активна робота на лекції
	2	Практичне заняття			Колоквиум за змістовим модулем 1	Підсумкова контрольна робота за змістовим модулем 1	14	
	СРС	6		Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до практичних занять. Індивідуальне завдання "Розробка кодексу корпоративної поведінки". Завдання щодо написання есе № 3 "Вплив лідерських якостей керівника на ефективність корпоративного управління"			
	Змістовий модуль 2. Корпоративна культура та соціальна корпоративна відповідальність						52	
	Оцінювати ефективність корпоративного управління	10	Ауд.	2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання щодо ефективності функціонування корпоративного підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	2

Продовження табл. 11.1

1		2	3		4		5	6
Обґрунтовувати вибір моделей корпоративної поведінки, культури та соціальної відповідальності	Обирати відповідну модель корпоративної поведінки працівників	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Основи корпоративної поведінки	Активна робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо визначення моделей корпоративної поведінки працівників	Активна участь у виконанні практичного завдання	2
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	Контроль самостійної роботи студента. Експрес-опитування на лекції № 2, за темами 6 – 7	4
		12	Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо визначення моделей корпоративної поведінки працівників	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
			СРС	7	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	Контроль самостійної роботи студента. Есе №3	4
		Обирати відповідну модель корпоративної культури	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Корпоративна культура	Активна робота на лекції
	2				Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо визначення моделей корпоративної культури працівників підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
	СРС			6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	Контроль самостійної роботи студента. Поточна контрольна робота № 2, за темами 6 – 8	4
	14		Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо визначення моделей корпоративної культури працівників підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
			СРС	7	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою		

Закінчення табл. 11.1

1		2	3		4		5	6	
Обґрунтовувати вибір моделей корпоративної поведінки, культури та соціальної відповідальності	Визначати фактори, що впливають на ефективність діяльності всіх зацікавлених груп у корпорації. Обирати відповідний стиль лідерства. Визначати фактори, що впливають на ефективність діяльності всіх зацікавлених груп у корпорації. Обирати відповідний стиль лідерства	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Групова поведінка та лідерство в корпорації	Активна робота на лекції	1	
				2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо визначення впливу стилю лідерства на ефективність функціонування корпорації	Активна участь у виконанні практичних завдань	2	
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка презентації			
		16	Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо дослідження моделей корпоративної соціальної відповідальності	Активна участь у виконанні практичних завдань	2	
			СРС	7	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою	Контроль самостійної роботи студента. Перевірка індивідуального завдання	6	
		Застосовувати відповідні моделі корпоративної соціальної відповідальності	17	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Моделі соціальної відповідальності в корпорації	Активна робота на лекції	1
	2				Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2	Підсумкова контрольна робота за змістовим модулем 2	16	
	СРС			13	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел, вирішення практичних завдань за заданою тематикою, підготовка до колоквіуму			
	Усього годин				144	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100
	з них								
	аудиторні				52	36 %	поточний контроль:		100
	самостійна				92	64 %	підсумковий контроль:		0

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено у табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T7	T8	T9	T10	T11
2,5	2,5	5,5	6,5	7	7	1	2	13	9	11	1
Колоквіум						Колоквіум					
14						16					100

Примітка. T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістовного модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Індивідуальне завдання	Есе	Презентація	Експрес-опитування	Поточні КР	Колоквіум	Разом балів	
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	1	2						3	
	Тема 2			2						2	
	Тема 3	3 тиждень	1	2		3				6	
	Тема 4			2				4		6	
	Тема 5	5 тиждень	1	2						3	
		6 тиждень		2		3				5	
	Тема 6	7 тиждень	1	2				3		6	
		8 тиждень		2						2	
	Тема 7	9 тиждень	1						14	15	
ЗМ 2	Тема 7	10 тиждень		2						2	
	Тема 8	11 тиждень	1	2			4			7	
		12 тиждень		2		4				6	
	Тема 9	13 тиждень	1	2				4		7	
		14 тиждень		2						2	
	Тема 10	15 тиждень	1	2						3	
		16 тиждень		2	6					8	
Тема 11	17 тиждень	1						16	17		
Разом балів			9	30	6	10	0	7	8	30	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

12. Рекомендована література**12.1. Основна**

1. Господарський кодекс України. – Х. : ТОВ "Одісей", 2003. – 248 с.
2. Задихайло Д. В. Корпоративне управління : навч. посібн. / Д. В. Задихайло, О. Р. Кібенко, Г. В. Назарова. – Х. : Еспада, 2003. – 688 с.
3. Корпоративное управление машиностроительным предприятием: проблемы, пути решения : монография. / В. С. Пономаренко, Е. Н. Ястремская, В. М. Луцковский та ін. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2006. – 232 с.
4. Попов О. Є. Теоретико-методологічні та концептуальні засади формування організаційно-економічного механізму корпоративного управління : монографія / О. Є. Попов. – Х. : ФОП Александрова К. М.; ВД "ІНЖЕК", 2009. – 360 с.

12.2. Додаткова

5. Гриньова В. М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні : монографія / В. М. Гриньова, О. Є. Попов. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2003. – 324 с.
6. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління : навч. посібн. – К. : Знання-Прес, 2002. – 317 с.
7. Євтушевський В. А. Стратегія корпоративного управління / В. А. Євтушевський, К. А. Ковальська, Н. В. Бутенко. – К. : Знання, 2007. – 287 с.
8. Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління [текст] : підручник / І. А. Ігнат'єва, О. І. Гарафонова. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 600 с.
9. Кныш М. И. Стратегическое управление корпорациями / М. И. Кныш, В. В. Пучков, Ю. П. Тютиков. – СПб. : "Культ-информ-пресс", 2002. – 239 с.

10. Козаченко Г. В. Корпоративне управління: Підручник для вузів / Г. В. Козаченко, А. Е. Воронкова. – К. : Лібра, 2004. – 368 с.
11. Мазур И. И. Корпоративный менеджмент. Справочник для профессионалов / И. И. Мазур. – М. : Высшая школа, 2003. – 1077 с.
12. Масютин С. А. Механизмы корпоративного управления : научная монография. – М. : ЗАО "Финстатинформ", 2002. – 240 с.
13. Назарова Г. В. Організаційні структури управління корпораціями / Г. В. Назарова. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2004. – 408 с.
14. Небава М. І. Теорія корпоративного управління: вузлові питання : навч. посібн. / М. І. Небава. – К. : ЦНЛ, 2004. – 295 с.
15. Принципи корпоративного управління України. – К. : ДКЦПФР, 2003. – 35 с.
16. Про господарські товариства Закон України від 19.09.91, № 1576-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 49. – С. 682.
17. Рудинская Е. В. Корпоративный менеджмент : учебн. пособ. / Е. В. Рудинская. – К. : КНТ, Эльга-Н. – 2008. – 416 с.
18. Храброва И. А. Корпоративное управление: вопросы интеграции. Аффилированные лица, организационное проектирование, интеграционная динамика.– М. : "Альпина", 2000. – 198 с.
19. Цивільний кодекс України. – Х. : ТОВ "Одісей", 2003. – 408 с.
20. Цуглевич В. Н. Корпоративный менеджмент в условиях нестабильного рынка / В. Н. Цуглевич. – М. : Изд. "Экзамен", 2003. – 320 с.

12.3. Інформаційні ресурси

21. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/nk>.
22. Сайт міжнародної фінансової корпорації (Принципи корпоративного управління) – Режим доступу : <http://www.ifc.org/Ukraine/ucdp/materials/CorporateGovernancePrinciples.pdf>.
23. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
24. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent.

12.4. Методичне забезпечення

25. Іпполітова І. Я. Корпоративне управління: опорний конспект. – [Електронний ресурс] / І. Я. Іпполітова. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua>.
26. Іпполітова І. Я. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни "Корпоративне управління" / І. Я. Іпполітова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	14
4. Структура навчальної дисципліни.....	22
5. Теми семінарських занять	24
6. Теми практичних занять	25
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами	27
7. Самостійна робота.....	31
7.1. Індивідуальне науково-дослідне завдання.....	34
7.2. Контрольні запитання для самодіагностики	37
8. Індивідуально-консультативна робота	43
9. Методи навчання	43
10. Методи контролю	46
11. Розподіл балів, які отримують студенти	53
12. Рекомендована література.....	60
12.1. Основна	60
12.2. Додаткова	60
12.3. Інформаційні ресурси	61
12.4. Методичне забезпечення	61

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
"КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ"

для студентів спеціальності
8.03050401 "Економіка підприємства"
денної форми навчання

Укладач **Іпполітова Інна Ярославівна**

Відповідальний за випуск **Афанасьєв М. В.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Маркова Т. А.**

План 2014 р. Поз. № 186.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 4,0. Обл.-вид. арк. 5,0. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*